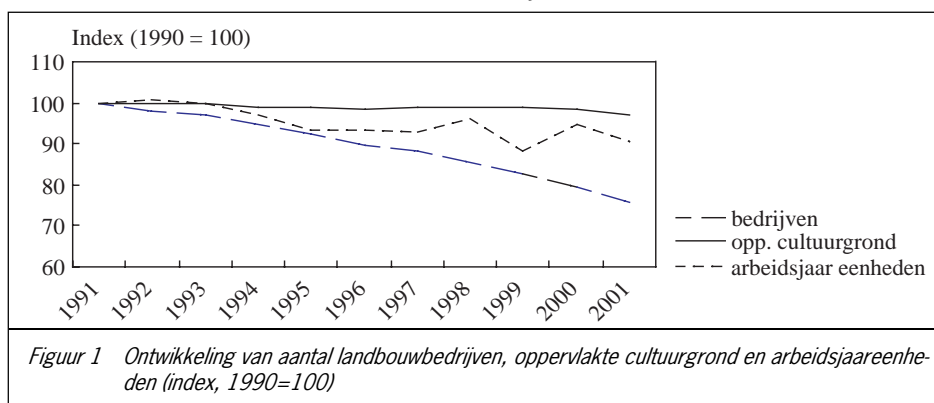

NATUURBEHEER NOG ZWAKKE INKOMENSPEILER

Tanja de Koeijer en Hans Leneman

In Natuurbalans 2002 is het effect van agrarisch natuurbeheer op de vitaliteit van de landbouw geanalyseerd. De gedachte hierbij is dat een vitaal platteland gebaat is bij een rendabele landbouw. Het grootste deel van het landelijk gebied in Nederland bestaat immers uit landbouwgrond (ongeveer twee miljoen hectare). Hoewel het agrarisch gebruik van deze gebieden voorop staat, voorziet het landelijk gebied ook in essentiële leefgebieden voor planten en dieren. Het agrarisch cultuurlandschap biedt bovendien ruimte voor recreatie. De ontwikkelingen in de agrarische sector, zoals schaalvergroting, zetten natuur- en landschapswaarden in het landelijk gebied echter onder druk. Zo daalde de afgelopen tien jaar het aantal bedrijven met 30% en het aantal arbeidskrachten met 10%, terwijl het landbouwareaal met slechts 3% afnam (figuur 1).

Beleid voor het platteland

Door in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid steeds meer nadruk te leggen op het ontwikkelen van plattelandsgebieden, tracht de Europese Unie de leefbaarheid van het platteland in stand te houden. De EU wil dat bereiken door economische activiteiten buiten de landbouwsector te bevorderen, door basisvoorzieningen voor plattelandsbewoners in stand te houden en en door dorpsvernieuwingen te steunen. Op basis van het door de lidstaten opgesteld Plattelandsontwikkelingsplan (POP) draagt de EU financieel bij aan het nationale beleid op dit terrein. Nederland geeft in haar POP de volgende hoofddoelen aan voor plattelandsontwikkeling:

- een duurzame landbouw met meer economische dragers dan alleen voedselproductie,
- een hogere kwaliteit van natuur en landschap,
- het bevorderen van recreatie en toerisme,
- het omschakelen naar een duurzaam waterbeheer;
- het bevorderen van leefbaarheid.

De voor de uitvoering van het POP beschikbare gelden bestaan voor circa de helft uit middelen van de EU. Nederland zet ongeveer de helft van deze middelen in voor natuur- en landschapsbeheer, onder andere via de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN). Het doel van deze regeling is dat agrariërs op landbouwgronden natuur en landschap ontwikkelen en instandhouden.

Resultaten nog mager

Het aantal deelnemers aan betaald agrarisch natuurbeheer is eind jaren negentig sterk toegenomen. Agrariërs die besluiten om contracten voor agrarisch natuurbeheer af te sluiten, blijken over het algemeen jonger

dan gemiddeld en hebben vaker dan gemiddeld een opvolger voor hun bedrijf. De perspectieven voor de continuïteit van agrarisch natuurbeheer lijken daarmee vanuit dat perspectief goed, terwijl de economische effecten van agrarisch natuurbeheer gering zijn. De inkomsten uit beheerovereenkomsten vormen slechts een marginale aanvulling op het bedrijfsresultaat van landbouwbedrijven. Om een idee te geven is in tabel 2 de totale vergoeding (dus zonder aftrek van de kosten) naast het gezinsinkomen gezet. Hoewel de uitkomsten voor een specifiek bedrijf zullen afwijken van het gemiddelde, blijken de opbrengsten van agrarisch natuurbeheer in het algemeen nauwelijks bij te dragen aan de verbreding van de economische basis, dat mede als doelstelling van het plattelandsontwikkelingsbeleid is geformuleerd. Dit is ook logisch als bedacht wordt dat de beheersvergoedingen gebaseerd zijn op een vergoeding voor gedeerde opbrengsten en voor arbeid. Aangezien het beheer nauwelijks extra vreemde arbeid kost en een vergoeding voor gedeerde opbrengsten uiteindelijk geen extra inkomsten betekenen is het netto-inkomenseffect gering.

Tabel 2 De hoogte van vergoedingen uit agrarisch natuurbeheer ten opzichte van het gezinsinkomen van bedrijven met agrarisch natuurbeheer, naar bedrijfstype en boekjaar

Land	Bedrijven met agrarisch natuurbeheer (in % van totaal aantal bedrijven)	Gezinsinkomen uit bedrijf op bedrijven met agrarisch natuurbeheer (x 1.000 euro per bedrijf)	Vergoeding voor agrarisch natuurbeheer (x 1.000 euro per bedrijf)
<i>Akkerbouw</i>			
1998/1999	9	75	2,1
1999/2000	8	48	2,7
<i>Melkveehouderij</i>			
1998/1999	17	40	2,5
1999/2000	23	39	3,2

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Meer informatie:

Natuurbalans 2002, Milieu- en Natuurplanbureau